

Приходько Александра Александрівна,
курсант 3-го курсу навчально-наукового
інституту № 3 Національної академії
внутрішніх справ;
Федоровська Наталія Володимирівна,
старший науковий співробітник наукової
лабораторії з проблем забезпечення
публічної безпеки і порядку навчально-
наукового інституту № 3 Національної
академії внутрішніх справ

ОСОБЛИВОСТІ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА КОРУПЦІЙНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ

Корупція є негативним соціальним явищем, апріорі притаманним будь-якому державному (не додержавному) суспільству. Корупція є складником злочинності як певної кримінологічної сукупності. Саме тому криміналізація корупції як соціального явища та правового феномену не є можливою, так само як і закріплення інших видів ретроспективної юридичної відповідальності за корупцію. Але законодавча заборона корупційних правопорушень як окремих виявів правової поведінки, окремих правових вчинків – юридично логічний і перевірений шлях регулювання відповідних суспільних відносин [1, с. 194].

В свою чергу, слідчі органи Національної поліції здійснюють досудове розслідування (ст. 216 Кримінального процесуального кодексу України) корупційних кримінальних правопорушень, передбачених статтями 262, 308, 312, 313, 320, 357, 364-1, 365-2, 368-3, 368-4 Кримінального кодексу України.

У примітці до статті 45 Кримінального кодексу України визначено перелік корупційних злочинів [2]. При цьому поняття «корупційне правопорушення» слід відмежовувати від поняття «корупційний злочин», яке у формі переліку наведено в примітці до ст. 45 КК.

На жаль, цей перелік не збігається з підслідністю, визначеною в ст. 216 КПК для спеціальних антикорупційних органів. Основною його вадою є суперечності поняттю корупційного правопорушення. Так, виходячи з поняття корупційного правопорушення (ст. 1 Закону «Про запобігання корупції»):

1) корупційними, крім визначених статтями 364, 364-1, 365-2, 368, 368-3, 368-4, 369, 369-2 і 369-3 КК, треба було б визначити і діяння, передбачені статтями КК, де службова особа є спеціальним

суб'єктом простого чи кваліфікованого складу (статті 132, 137, 145, 148, 189, 206-2 та багато інших), – якщо їх вчинено з використанням свого службового становища і з метою одержання неправомірної вигоди для себе чи третіх осіб. Той факт, що певні діяння не відповідають установленим у Законі «Про запобігання корупції» ознакам корупційного правопорушення, означає, що їх вчинення може мати наслідком лише покарання та інші звичайні правові наслідки, визначені в санкціях відповідних статей та інших положеннях КК, і не тягне за собою спеціальних правових наслідків вчинення корупційного правопорушення;

2) корупційними, навпаки, не повинні визнаватися діяння, передбачені статтею 320, навіть якщо їх вчинено шляхом зловживання службовим становищем, а також діяння, передбачені статтею 210 КК. Згадку про ці статті із примітки до ст. 45 КК слід виключити.

Зокрема, у ст. 320 передбачено діяння, ставлення до якого може бути умисним, а ставлення до його наслідків – виключно необережним. Йдеться про порушення певних правил (правил посіву або вирощування снотворного маку чи конопель, правил виробництва, виготовлення, зберігання, обліку, відпуску, розподілу, торгівлі, перевезення, пересилання чи використання наркотичних засобів тощо). Саме по собі порушення таких правил не є корупційним діянням. Лише в ч. 2 ст. 320 КК згадується про ті самі дії, якщо вони спричинили нестачу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів чи прекурсорів у великих розмірах, або призвели, зокрема, до заволодіння ними шляхом зловживання службовою особою своїм службовим становищем. Проте, у цьому випадку наслідки у вигляді заволодіння певними предметами шляхом зловживання третьою особою (службовою особою) своїм службовим становищем не охоплюються умислом особи, винної в порушенні відповідних правил. Інакше б вона несла відповідальність за таке заволодіння за статтями 308 або 312 КК як співучасник [3, с. 47–48].

Отже, поняття «корупційне правопорушення» має значення для застосування Закону «Про запобігання корупції», а поняття «корупційний злочин» – для застосування КК. Якщо ці поняття зустрічаються в інших законах (зокрема у КПК), то, аби не створювати колізії, їх треба розуміти так, як вони визначені, відповідно, у цьому Законі й у КК.

Список використаних джерел

1. Шестопалова Л. Відмежування корупційних правопорушень від правопорушень, пов'язаних із корупцією // Підприємництво, господарство і право. – 2017. – № 5. – С. 193–197.

2. Перелік корупційних правопорушень та правопорушень, пов'язаних з корупцією, за які законом встановлено кримінальну/адміністративну відповідальність, визначення підслідності кримінальних правопорушень (Додаток 2 до Методичних рекомендацій щодо організації роботи із повідомленнями про корупцію, внесеними викривачами (розділ I): затверд. рішенням Національного агентства з питань запобігання корупції від 06.07.2017 № 286 (зі змінами від 10.08.2018) // <https://nazk.gov.ua/spivprasya-z-vykrivachamy-korupciyi>

3. Науково-практичний коментар до Закону України «Про запобігання корупції» / Наук. ред. Хавронюк М.І. – К.: Ваіге, 2018. – 472 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://pravo.org.ua/img/books/files/1523446135commentary_corruption.pdf